

І.В.Окіпняк, І.Т.Найда

ОСОБЛИВОСТІ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ ДІЇ ЕКСТРАКТУ РОДІОЛИ РІДКОГО У ХВОРИХ НА ХРОНІЧНУ СЕРЦЕВУ НЕДОСТАТНІСТЬ

Кафедра пропедевтики внутрішніх хвороб (зав. – проф. О.І.Волошин)
Буковинської державної медичної академії

Резюме. У 44 хворих на ішемічну хворобу серця з ознаками хронічної серцевої недостатності I-II стадій вивчені особливості лікувальної дії екстракту родіоли рідкого в комплексній терапії. Встановлено позитивний вплив на клінічний перебіг хвороби, електрофізіологічні параметри діяльності серця, покращання якісних показників життя. Екстракт родіоли рідкий пропонується як ад'ювантний засіб лікування хворих з хронічною серцевою недостатністю.

Ключові слова: хронічна серцева недостатність, екстракт родіоли рідкий.

Вступ. Хронічна серцева недостатність (ХСН) – це клінічний синдром, в основі якого лежить неспроможність серцево-судинної системи здійснювати її важливі функції: постачання тканин необхідною кількістю кисню, субстратами обміну речовин та синтезу, гормонами, антитілами та іншими біологічно активними речовинами як у стані спокою, так і в період фізичної активності, видалення із тканин CO₂ та продуктів клітинного метаболізму. Частота ХСН за останні десятиліття значно зросла [1,10].

Загальноприйнятими препаратами першого ряду лікування ХСН є діуретичні засоби, інгібітори ангіотензинперетворювального ферменту (АПФ), серцеві глікозиди, вазодилататори, бета-адреноблокатори, антагоністи кальцію, інгібітори фосфодіестерази, антагоністи рецепторів до ангіотензину II, вибір яких залежить від походження ХСН [2]. Хоча арсенал лікарських засобів дуже великий, однак ефективність методів і технологій їх застосування ще недостатня [4,5]. Тому в останні роки все більшу увагу приділяють засобам фонові (ад'ювантної) терапії, які би позитивно впливали на метаболічні процеси, мали мембраностабілізуючі та антиоксидантні властивості, покращували якісні показники життя [11,12].

Одним із таких шляхів покращання функціонування органів і систем є використання в комплексному лікуванні різних патологічних станів фітопрепаратів [3,6,7].

Мета дослідження. Вивчити особливості лікувальної дії екстракту родіоли рідкого (ЕРР) в комплексній терапії хворих на хронічну серцеву недостатність I-II ступеня.

Матеріал і методи. Обстежено 44 хворих на ІХС з ХСН I-II ст. віком від 45-72 років. Серед них чоловіків було 16, жінок – 28, в тому числі з ХСН I ст. – 14, ХСН II-A ст. – 20, ХСН II-B ст. – 10 пацієнтів. Базовий лікувальний комплекс включав діуретик, інгібітор АПФ, серцеві глікозиди, препарат ряду піратів, антагоніст кальцію чи в-блокатор. У 24 хворих зазначений комплекс застосовувався разом з ЕРР (основна група), у 20 – без ЕРР (контрольна група, репрезентативна за нозологією, стадіями ХСН, віком та статтю). У 12 пацієнтів контрольної та у 10 основної груп виявлено зменшені показники артеріального тиску, в інших – відповідали нормі.

Препарат екстракт родіоли рідкий застосовували в дозі 5-10 крапель на 1/4 склянки води двічі на день за 15-20 хвилин до вживання їжі.

Результати дослідження та їх обговорення. Встановлено, що зменшення задишки, болю в ділянці серця, серцебиття, перебоїв, набряків на ногах на 12-й день лікування відмічали 44,0±4,5% хворих контрольної та 68,0±9,2% основної груп, тобто, можна припустити, що ЕРР, діючи через ефекторні органи (серце, нирки), покращує скоротливу здатність міокарда та функціонування нирок, прискорює усунення ознак ХСН.

Зникнення дратівливості, внутрішнього неспокою та покращання якісних показників життя (настрою, сну, апетиту, емоцій) на 3-й день лікування відмічали 49,0±11,2% і 68,0±9,52% хворих відповідно контрольної та основної груп. За даними літератури [9], ЕРР стимулює обмінні й репаративні процеси в організмі, підвищує біоенергетичний рівень клітин, відновлює антиоксидантні системи, чим і можна пояснити отримані результати. Одночасно з покращанням показників у пацієнтів із гіпотонічними станами спостерігалось підвищення АТ на 13,0%, що пози-

тивно впливало на самопочуття хворих. При аналізі даних лабораторного обстеження на 12-й день лікування необхідно відмітити збільшення кількості еритроцитів та гемоглобіну на $11,0 \pm 6,39\%$ у пацієнтів основної групи, чого не спостерігалось у контрольній групі хворих. Зазначене може свідчити про покращання киснево-транспортної функції крові. За даними ЕКГ-обстеження, на 18-й день лікування $48,0 \pm 11,17\%$ хворих контрольної та $67,0 \pm 9,6\%$ основної груп відмічали нормалізацію фази реполяризації. Необхідно відмітити позитивний вплив ЕРР у хворих на ХСН із шлуночковими екстрасистолами, які розвивалися на фоні брадикардії. Під впливом ЕРР через 6 днів лікування у чотирьох із семи хворих основної групи зникли екстрасистоли, ритм відновився до нормосистолічної форми.

Результати дослідження непрямо підтверджують зазначені позитивні ефекти ЕРР метаболічного, клітинного та органного рівнів. Щодо серцево-судинної системи, в обстежених нами хворих, за клініко-електрокардіографічними показниками можна стверджувати про покращання насосної функції серця, його збудливості, метаболічних процесів.

Відомо [8], що екстракт родіоли рідкий має адаптогенні властивості – активує неспецифічні фактори резистентності, що проявляється збільшенням титру лізоциму, підвищенні бактерицидного індексу крові, гальмуванні розвитку загальної лейкоцитарної реакції на введення скипідару в експерименті, цим самим підвищує загальний опір організму, протидіє стресу, допомагає відновленню сил після перенесених хвороб. Одним із проявів адаптогенних властивостей препаратів родіоли є антитоксичний ефект, який виявили щодо метгемоглобінутворювачів та стрихніну. Існує припущення, що адаптогенні властивості екстракту родіоли рідкого реалізуються через великі півкулі головного мозку за участю ряду ендокринних залоз, зокрема гіпофізарно-адреналової системи та статевих залоз, оскільки виключення однієї з ланок цього ланцюга гальмує ефект дії препарату.

Висновок. Екстракт родіоли рідкий в комплексному лікуванні позитивно впливає на динаміку клінічної симптоматики хворих на ІХС з ХСН I-II А ст., значно покращує якісні показники життя, сприятливо впливає на електрофізіологічні параметри діяльності серця.

Література. 1. Бобров В.О., Жарінов О.Й., Журило Т.С. Клінічна лекція: Дисфункція лівого шлуночка і серцевої недостатності, особливості діагностики, принципи диференційованого лікування // Укр. кардіол. ж. – 1997. – № 3, вип. II. – С. 87-93. 2. Воронков Л.Г., Яновський Г.В., Рябенко Л.В., Пароценюк Л.П. Сучасне лікування хронічної серцевої недостатності: Методичні рекомендації. – К., 1998. – 28с. 3. Лішманов Ю.Б., Маслова Л.В., Даньшина Е.Н. Антиаритмический эффект родиолы розовой и его возможный механизм // Бюл. экпер. биол. и мед. – 1993. – Т. СХVI, № 8. – С. 175-178. 4. Малая Л.Т., Горб Ю.Г., Рачинский И.Д. Хроническая недостаточность кровообращения. – К.: Здоров'я, 1994. – 623 с. 5. Мареев В.Ю. Лечение сердечной недостаточности: Достижения и перспективы // Кардиология. – 1991. – Т. 31, № 12. – С. 5-11. 6. Мейсескулова Л.А., Лішманов Ю.Б. Об участии опиатергической системы и реализации антиаритмического эффекта экстракта родиолы розовой // Матер. 7 Всерос. симп. "Коррекция гомеостаза". – Красноярск, 1996. – С. 140-141. 7. Наумова А.В., Афанасьев С.А. Участие опиоидной системы в реализации инотропного эффекта экстракта родиолы розовой при ишемических и реперфузионных повреждениях сердца // Матер. 7 Всерос. симп. "Коррекция гомеостаза". – Красноярск, 1996. – С. 142-143. 8. Саратиков А.С. Родиола розовая – ценное лекарственное растение. – Томск, 1987. – 245 с. 9. Справочник по лекарственным растениям // С.Я.Соколов, И.П.Замотасв. – М.: Медицина, 1995. – С. 34-36. 10. Хроническая застойная сердечная недостаточность. Идиопатические кардиомиопатии // М.С.Кушаковский. – СПб: Фолиант, 1998. – Т. 3. – 219 с. 11. Chandra M., Agrawal R. et al. The free radical system in ischemic heart disease // Int. J. Cardiol. – 1994. – V.43, № 2. – P. 121-125. 12. Weiss R.F., Fintelmann V. Lehrbuch der Phytotherapie. – Berlin: Hippocrates Verlag, 1999. – S. 18-27.

PECULIARITIES OF THE THERAPEUTIC ACTION OF LIQUID RHODIOLA EXTRACT IN PATIENTS WITH CHRONIC HEART FAILURE

I.V.Okipniak, I.T.Naida

Abstract. The authors have studied the peculiarities of the therapeutic action of the liquid Rhodiola extract in multimodality therapy in 44 patients with ischemic heart disease and signs of chronic heart failure of stages I-II. It has been established that the use of the liquid Rhodiola extract exerts a favourable effect on the clinical course of the disease, the electrophysiological parameters of the cardiac activity, improves vital qualitative indices. The extract of pink Rhodiola is recommended as an adjuvant drug to patients with chronic heart failure.

Key words: chronic heart failure, liquid Rhodiola extract.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

Надійшла до редакції 5.12.2001 року